

Petit-Radel, Philippe - candidat / de
Cezan, Louis-Alexandre - président /
Thomas d'Onglée, François-Louis -
auteur. - An sanis quotidianus
simplicium usus ?

1781.

*Paris : Typis Quillau,
Universitatis & Facultatis
Medicinae Typographi
Cote : ms 2337a n°60*

DEO OPTIMO MAX.
UNI ET TRINO,
VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ,
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA*,
CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS
*manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis octavâ mensis
Martii, anno Domini M. DCC. LXXXI.*

M. LUDOVICO-ALEXANDRO DE CEZAN, Doctore
Medico, Præsîde.

An sanis quotidianus ἐπιματων simplicium usus ?

I.

SI Medicus vitam ac sanitatem hominis arte suâ tueri & conservare vult ac debet, necesse est ut genuinas vitæ ac sanitatis causas, & quomodo hæc remediis sustineri debeant, & remedium quibus succurrere potest vires, perspectas habeat, refert Hoffmannus. Plenior interim causarum sanitatis cognitionem ad ætiologiam morborum evolvendam necessariò conferre, in confessum venit. Quos heterogeneæ malorum in his, tot homogeneæ bonorum in illâ compages. Hominem in statu perfecto sanum consideres. In cerebro vigent sensus, emicat

* Auctore M. Francisco-Ludovico THOMAS D'ONGLÉE, anno 1757.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

animi alacritas ; uno verbo vegeta in obscundis muniis libertas , legitimæ chyloleos signa , mutum inter solida & fluida , animam & corpus consensum prædicat. Paucis verò diebus quæ mutatio ! Dolent viscera , languescunt vires , obtunduntur innumeris modis simul vel seorsùm omnium corporis organa ; denique à rerum non naturalium abusu generale disturbatur commercium. Quis animo non sibi fingeret morborum ægritudinibus sanitatis dulcedinem redimi debere ? Immodicâ quilibet ætatis etiam capacioris trahitur voluptate. Resistere nescius fecuturum hinc arcere malum , & vitia bonis compensare sic tentat : vir ut opipara devoret alimenta , potu generoso imò & aquis cardiacis se proluat impunè ; fœmina sobria magis aliquando , gratam colore venerem tueatur , sæpius fugitivam revocet , absentemve mentiatur ; ferè semper utrique iisdem illecebris allesti , enematis aquæ fluvialis tepidæ singulos in dies repetitis alium irrigat :

Dùm vitant stulti vitium , in contraria currunt. Horat.

auream hanc regulam altâ mente reponant. *In omnibus moderatio , mediocritas.*

I I.

I NTER relaxantia & diluentia non infimum tenent tocum aquæ tepidæ clysmata , hæc partium internarum balnea , ut ex generalibus ad specificam morborum curationem ægros rectè disponentibus medicamentis præstantissima , spectantur. Æstus viscerum , colicosque dolores leniunt , flatus dissipant , consistentiam humorum spissant & augent , nimiamve diluunt minuuntque. In omnibus ferè morbis simplicia hæc anteposenda compositis *επιπροσθηκὰ* judicant & frequenter adhibent dexterrimi clinici. Plurimis profunt , nocent paucissimis. Præclare quidem in pathologicis casibus.

Sanis familiare est semel tantum vel bis in die alvum deponere , fœces neque duriores neque fluidiores , sed inter densitatis extrema mediæ excernuntur : oportet enim sanorum sedis esse figuratas. Quibusdam fibrarum robore citior est excretio ; aliis fibrarum debilitate , tardior ; robustissimis quidem majori succorum perspiratione fœces exsiccantur , & non nisi ægrè dijiuntur. Homo fuit integræ valetudinis cui quintâ demùm septimanâ alvus evacuabatur *. Fateor quidem ob peculiarem diathesim multos posse præcaveri morbos , si moderatè & tempestivè usurpentur enemata simplicia. Ut enim relaxantiâ generatim partibus suis flexibilibus fibras molliores laxioresque efficiunt. Ad intestinorum laxitatem tendunt ; glandulas horum canalesque excretorios relaxando , majorem liquoris intestinalis copiam provocant , & inde constipationi medentur. Ut diluentia , molecularum aquearum ope humores à se dimovent , & majorem his afferunt fluiditatem ; solida humectant & relaxant ; majorem aquosarum partium copiam sanguini largiendo , minores reddunt oscillationes. Ad illos effectus Medico supercilio attendas ; ex quotidiano usu abusus jam elucescit.

I I I.

CORPUS elastico motu gaudere dicimus quod ex filamentis duris & tensilibus conflatum , expansionis & constrictionis , elongationis & abbreviationis patiens , in pristinum statum sese restituit. Fibris igitur solidas partes construuntibus hunc adscribere non dubitamus elaterem ; quem autem ad secretiones & excretiones , vitæ & sanitatis præsidia , tuendas adeò necessarium docent celeberrimi Medici , ut si alteretur tantummodo , nimia debeat fieri vasorum dilatatio & fibrarum expansio. Ex quotidiano enematum usu quantum suæ contractilitatis deperdent intestinorum fibræ ! Nam à se invicem dimotæ in partium suarum interstitiis moleculas aquosas faciliè admittunt , & tunc expanduntur

* Stalpare von der Wielobf. 55. cent. 1.

3

ultra horum capacitatem. Id si contigerit, excrementa in cæcum delata ægrè ascendunt, ingrediunturque coli initium. A nerveo - musculosis & robustis, quibus hujus initium componitur, membranis relaxatis vix pressa urgentur. Vigente tamen musculorum abdominalium & diaphragmatis actione, explicatis adhuc tunicæ nerveæ rugis, progredi queunt. Cylindricam canalium more insolito ampliati formam recipiunt. In rectum si fortè delapsa, sphincteres quidem premunt & relaxant; à musculis dilatabitur anus; sed certè nulla erit fœcum exclusio nisi ter quaterve repetantur aquæ fluviatilis tepidæ clysteres, qui frustatim has sejungere, & per particulas extrudere valeant. Quod quotidie observamus ex horum incrementis quibus adeò familiaris simplicium enematum usus. Imò necesse est ut succi intestinales non modò tubum lubricent, sed etiam intimè misceantur scybalis, & humiditatem quæ transpiratione, calore, seu cum chylo per venas lacteas profiluit, restituant. Relaxatis autem extrà modum fibris, minor sanguinis quantitas ad glandulas defertur; tunc nedùm major liquoris intestinalis copia provocetur, minor fit secretio: est enim secretio ut velocitas sanguinis in omni parte, ut demonstravit *Bellinus*. Imminutis motu peristaltico & calore, oleum in omento ad bilis genesis multum inserviens, ineptum evadet; ac proindè bilis ut purgans & clyster naturalis spectata, ad ejectionem fœcum intestina sufficienter stimulare non amplius poterit. Denique adeò levis est in organorum laxitate constituentium partium cohæsiō, ut naturales vitæ functiones absolvi sit impossibile.

I V.

A Fibrarum laxitate morbos chronicos, vel saltem maximam ad hos proclivitatem, oriri constat. Tonus, robur & elater fibrarum in sufficienti liquidi per nervos influxu consistere videtur. Quæ propositiones millenis auctoritatibus, experiètiæque quotidianâ, stabilitæ pro efficaci argumento debent haberi. Caveant ergò quibus nimis intenditur clysterum simplicium usus. Ut relaxantia & diluentia in partium internarum inflammationibus maximo cum successu præscribuntur. Resorptionem enim aquearum molecularum in vicinas partes possibilem demonstravit *Boerhaavius**, cum venarum plurium generum injecta canalium ora subeant. Ideò fibras viscerum humectari & debilitari posse ultrà modum confirmatur. Quòd si opiparo victu plenius indulgere solemne fuerit; *arteriæ lymphaticæ, glandulæ, & omnia secretionis organa aliquatenus obstruentur, officioque suo non ultrà sufficient, ipsaque natura obruta fatiscet**. Destructo intestinorum tono, ructus, flatus, & molesta dyspepsiæ erumpent symptomata. Cerebrum ob communicationem nervorum ventriculo intertextorum hæc mala sentiet. Fiat minor animi commotio? Inordinatus erit fluidi per nervos affluxus; hinc tyrannidem suam exercebant spasmi quos affectus in viris hypochondriacos, in fœminis hystericos, & in utrisque vapores appellat *Sydenhamus*. Hæc enim à spirituum ἀταξία inordinatoque motu, potius quàm ab humorum aliquo vitio produci asserit. Quo in casu nocere potius quàm prædesse simplicia enemata addit peritissimus author. Mulierem viginti quatuor annorum nuper aquæ tepidæ fluviatilis clysmatibus assuetam quotidie manè, vaporibus obsessam vidi. Nullis cujuscumque generis animi pathematibus obnoxia, benè menstruata, viro non languido, tam sincerè quàm ardentè dilecto copulata erat. Quæ igitur affectionis causa potest suspicari? Plurimi hanc inviserant Practici; exercitium, equitationem, animi recreationem, & aliâ huic convenientia suaserant. Quod verò fuisset à Medico præscriptum, ut id rejiceret mulier, sat

* Legit. quoque in prælect. Boerhaav. Acad. hanc resorptionem in venas mesentericas crassorum intestinorum experimento demonstrasse D. Mery.

* Cheyn. in morbis feb. laxæ.

habebat. A frequentiori simplicium enematum usu posse oriri aut saltem fo-
veri morbum mihi venit in mentem ; ideam hanc cum marito communicavi ;
illa, non meo consilio, sed assiduis mariti precibus, cum crederet obsequi,
ab hac consuetudine, sensim tamen, discessit. Aliquando post exoluere symp-
tomata ; in pristinam rediit sanitatem, quâ hodiè lætissima fruitur. Si con-
suetudinem hanc, non ut causam efficientem, saltem in foeminis quarum
laxior textura fibrarum inirmitatem indigat, auxiliatricem, & virtutis elas-
ticæ defectui multum faventem agnosceret profectò Medicus. Quid etiam for-
midare non debent, qui singulo mane largissimis aquæ tepidæ haustibus sese
ingurgitant, cum, quod in unâ parte corporis, in omnibus quoquomodo
destruat æquilibrium*.

* Arbuthu
Essai sur la
nature & le
choix des ali-
mens ch. VI.
prop. II.

V.

CORRUPTIO igitur optimi pessima. Ex quâcumque diversâ licet dia-
thesi majora vel minora exoriri debere incommoda jam ex antecessis patet:
si enim calidâ aded siccâque donetur ut tuendæ valetudinis causâ quotidian
enematum simplicium usu absolutè teneatur homo, sanum hunc immeritò dixeris.
Quidam tamen non modò rectè sese habent istis assueti, sed etiam nestorianos
attingunt annos ; quid inde ? Nonne quidam singulos in dies rebus non natu-
ralibus impunè abutuntur ? Esto adhuc quòd ab opio Turcæ, à spiritu vini
Poloni, &c. non alterentur ; addas etiam quòd nullum juxtâ necessitates bene-
ficium recipiant. Non ided conveniens nec tutum crebris ictibus alicujus rei
consuetudinem facere, imò periculosum, præsertim in medicaminum usu, vel
quia natura assuefacta ab ipsis non movetur, vel quia, si dimittatur, statim
morbus ingruit. Consuetudinis igitur vis miranda quidem ; sed vitanda. *Celsum*
audias : *homo sanus nullis se debet obligare legibus, varium vitæ genus habere.*
Numquid ingrati foret animi adventitiam acquirere naturam ? Ut enim ipsa tot
omnium specierum alimentis orbem ditavit, ad desiderium horum nostros ac-
commodavit appetitus, & ad horum digestionem aptis nos instruxit organis,
sic etiam compressivo motu diaphragmatis ope muscutorumque abdominalium,
peristaltico, quem lubricans in roris formam vicinarum partium, ipsarumque
glandularum intestinalium humor multum faciliat, foràs pellit excrementa.
Demùm ipsam sequi naturam, medium inter alibilia & prophylactica studebit
servare, & in neutro extremorum unquam sapiens peccabit.

Ergò sanis nocet quotidianus ενματων simplicium usus.

Proponebat Parisiis PHILIPPPUS PETIT-RADEL, Parisinus,
Doctor Medicus Remensis, necnon Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis
Baccalaureus. A. R. S. H. 1781. AB OCTAVA AD MERIDIEM.

Typis QUILLAV, Universitatis & Facultatis Medicinæ Typographi. 1781.